

III.

2013'ün Mayıs ayında, konusu intihar notu yazmak olan bir yaratıcı yazı atölyesi tertitledim. Manhattan'ın batısındaki yirmi birinci caddede yer alan küçücük bir mekânda gerçekleştirilen iki haftalık bir yerleştirme sanatının bir parçasıydı. Küratörlüğünü arkadaşım Sina Najafi ile birlikte üstlendiğim bu etkinliğe “Ölüm Okulu” adını vermiştik. Bu kısa süreli seyyar okul, aslında Londra'da boy gösteren –felsefenin, belirsiz bir aydınlanma mefhumu arayışı adı altında İngiliz üst-orta sınıfından insanlara kişisel gelişim olarak pazarlandığı mide bulandırıcı– Hayat Okulu adlı ne idüğü belirsiz şeye karşı verilmiş muzip ve kuşkusuz sivriakıllı bir tepkiydi. Aynı zamanda çuvaldızı mantar gibi yayılan yaratıcı yazma sınıflarına batırma niyetiyle de düzenlemiştik bu okulu.

Cumartesi öğleden sonra, pek katılım olmayacağını düşünerek, etkinliği sonlandırmak, Ölüm Okulu'na noktayı koymak üzere mekâna gittim; mevsime rağmen hava soğuktu ve sürekli yağmur yağıyordu. Aralarında *New York Times*'tan bir gazetecinin de bulunduğu on beşten fazla insanın şaşkın bir biçimde kapının önünde beklemesine epeyce şaşırmıştım. O küçücük mekânın cam kapıları insanları içeri almak üzere açıldı. Soğuk yüzünden hiç kimse paltosunu ve ceketini çıkarmadı; öylece yere oturduk.

İnsanlar, intihar notlarında nedense hep birisine seslenirler. İntihar notları, aslında iletişime geçme gayretleridir. İletişim kurmak için gösterilen nihai ve genellikle umutsuz çabalarıdır: Son bir temas kurma hamleleri. Aynı zamanda, bir anlamda iletişim kurmakta başarısız olan yazarının bu başarısızlığını ifade etme çabalarıdır; düşüncelerini dile getirmekten vazgeçtiğini ifade etmek için gösterdiği son çabalarıdır. İntihara meyilli kişi, yalnız başına ölmek istemez; hiç olmazsa, notu bıraktığı, hitap ettiği kişi ya da kişilerle birlikte ölmek ister.

İntihar notu bırakma geleneği, antik dönemlerden beri var; kökleri muhtemelen antik Mısır'a kadar uzanıyor. Modern biçimiyle tanınıp önem kazanması ise on sekizinci yüzyılda İngiltere'de okuryazarlık oranının artması ve gazetelerin sayısının çoğalıp yaygınlaşmasıyla ilişkili. On sekizinci yüzyıldaki intihar notlarının özgün yanı, tıpkı Smith ailesinin son sözlerinde gördüğümüz gibi, canına kıymaya niyet edenlerin rutin bir biçimde bu notları basına göndermesidir. Demek ki, modern bir intihar notunun menşesinde yayımlanması, son derece kamusal bir eylem olması, ilan edilmesindeki inatçı tavır vardır. Tarihe düşülen tanıklıklar, günümüzde yapmaya meyilli olduğumuz gibi intihar notunun gizlilikle üzerini örtme hususunda bir durup düşünmemiz gerektiğini ve bu notların bir eşin ya da ailenin

dokunulmazı olmadığını gösteriyor. Bazen öyle de olabilir; ama çoğu zaman değildir.

Aslına bakılırsa, bir intiharın sırrına ilişkin detayları saklama arzusu tartışmaya açıktır. Herkesin malumu olduğu üzere, Golden Gate Köprüsü popüler bir intihar mekânıdır. Hemen herkes köprünün San Francisco'ya bakan tarafından suya atlar. Hiç kimse Pasifik Okyanusu'na bakan yöne doğru atlamak istemez. Tuhaf mı? Hayır. İntiharın çoğu zaman kamusal bir eylem, bir ilan etme edimi olduğunu düşündüğünüzde hiç de değil. Bu durum belki de Brooklyn Köprüsü, İngiltere'nin güney kıyısındaki Beachy Head, Toronto'daki Bloor Caddesi Viyadükü ya da New York'un kuzeyinde, şehrin biraz dışında yer alan Cornell Üniversitesi'ndeki –şimdilerde çitlerle sıkı sıkıya korunan ve popüler bir Sarmaşık Birliği* intihar noktası olan– geçitleri birbirine bağlayan köprüler gibi belli intihar mekânlarının popülerliğini açıklamaya yardımcı olabilir.

Öyleyse intihar notu, bir afişe etme ya da teşhir etme biçimidir; tasarlanmış bir teşhirciliğin belirtisidir. Aslına bakılırsa, intihar not-

* *Ivy League*: Amerika'nın doğusunda yer alan, akademik saygınlıkla anılan sekiz seçkin üniversitenin oluşturduğu birlik. Aslında üniversiteler arasındaki bir spor ligi olarak kurulan bu birlik, adını çok eski dönemlerden itibaren okul binalarını kaplayan sarmaşıklardan almıştır. –ç.n.

ları okuyucuları için bir tür pornografidir. Bir zihnin, bir ruh halinin gizli saklı ya da yasaklı bölgelerini röntgenlememize müsaade ederler ve hastalıklı bir çekicilikleri vardır. Fakat böyle olmaları intihar notlarına bakmamamız, onları okumamamız gerektiği anlamına gelmez. Bu notlardan bir şeyler öğrenebiliriz. Öte yandan bir intihar notunu sergileme merakının, melankolik ya da bunalımlı bir kişinin karakterini yansıtıp yansıtmadığı da su götürür. Melankoliklerin –pek çoğumuzun bu dertten mustarip olduğunu unutmayalım lütfen– tuhaf yanı, sessiz kalmayı becerememeleridir; bitmek tükenmek bilmez bir biçimde, çenebazlıkla ıstırap dolu sefaletlerini dile getirip duyurmaya eğilimlidirler.

Kuşkusuz, babasının cinayete kurban gitmesinden ve annesinin babasının katiliyle alelacele evlenmesinden sonra yalnızca derin bir üzüntüye kapılmakla kalmayıp aynı zamanda sürekli kendi kendine konuşarak bunu bize aktaran intihara meyilli Hamlet, bu melankolik tavrın bir örneğidir. Hamlet'in sözlerinin en çarpıcı yanı, sanrısız niteliği değil, yüksek kavrayışıdır. Yakındığı konularda –kederin mayası, savaşın faydasızlığı, tiyatronun yanıltıcı gücü, ebeveyninin (bilhassa da annesinin) arzularının anlaşılmazlığı ve varoluşun doğasına ilişkin şüphelerinin çoğunda– çok haklıdır. Bir melankoliğin dur